

Eina Sindical
comissió lingüística

El català a l'escola

La situació de la llengua
als Països Catalans

La realitat del català al nostre
territori

Propostes per retornar el prestigi
a la nostra llengua

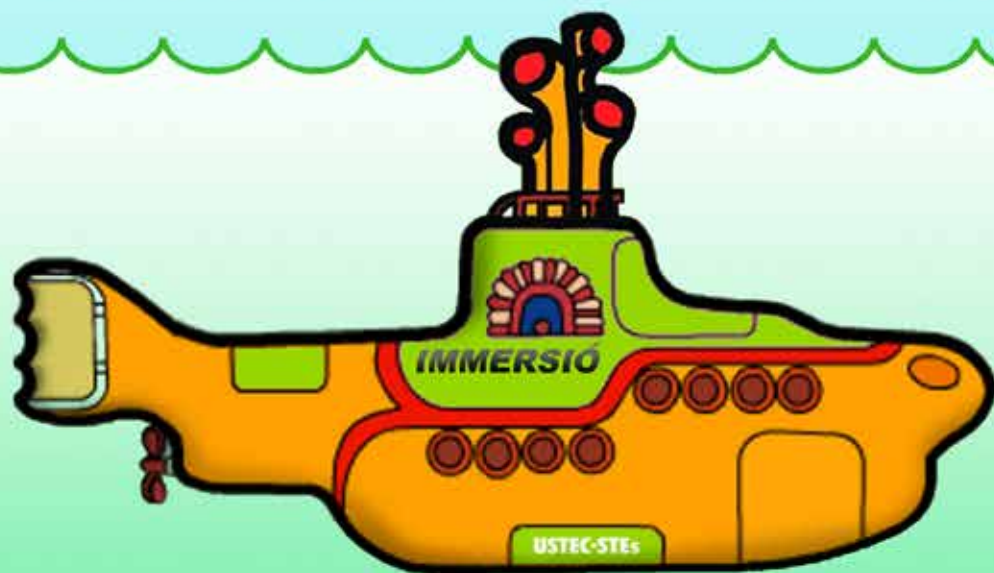

CURS 2023/24

MOBILITZA'T PER L'ESCOLA EN CATALÀ

Cap pas enrere!

El català no es toca!

"Treballem, i treballem cada dia, perquè el conreu d'una llengua no es pot abandonar mai"

Pompeu Fabra

Des dels inicis, fa més de 44 anys, el nostre sindicat, USTEC·STEs (IAC), ens hem caracteritzat per la defensa de l'escola catalana i en català. Avui, des de la comissió per la llengua del sindicat, us fem arribar aquesta *Eina*. L'encetem amb tres articles, un de cada sindicat agermanat (STEPV, STEI i USTEC·STEs), que ens situen en la realitat actual de la llengua als països catalans. Els segueixen una sèrie d'escrits i reflexions de persones implicades en la defensa del català, docents i alumnes. Tot per convidar-vos a pensar en la situació actual i animar-vos a l'acció.

Com exposem a l'article sobre la realitat a Catalunya, són temps difícils per a la nostra llengua. Dues dècades després de l'aplicació del sistema de normalització lingüística al Principat, encara queda molt per fer. Malgrat que a Catalunya governa un partit dit d'esquerres i independentista —la situació, com veureu, és més greu al País Valencià i a les Illes Balears, on governen PP i Vox—, no podem dir que tinguem assegurat poder viure plenament en català i, fins i tot, poder estudiar en català. Ho hem viscut recentment amb la trobada amb els eurodiputats que narrem en forma d'article. És per això que ens cal prendre consciència i no abaixar la guàrdia, com exposa Mercè Otero.

Venim d'un temps de relaxació de l'aplicació de la immersió lingüística, d'atacs de la dreta política, mediàtica i judicial i d'una manca d'implicació i de resposta des del Govern de la Generalitat. Un clar exemple és el nou Decret del règim lingüístic del sistema educatiu, presentat per la consellera Anna Simó el juliol passat. Decret en el qual aprofundeix l'article de Joan J. Chavarria Panisello. Com a sindicat, USTEC·STEs hem denunciat que el decret no blindava la llengua catalana i molt probablement no servirà per frenar la sentència del TSJC, que estableix un mínim del 25% de les classes en castellà a les aules. Pensem que deixa en mans de les escoles i direccions dels centres decidir el pes que ha de tenir el castellà depenent de la seva situació sociolingüística i que no ofereix recursos i estratègies de promoció de l'ús del català en tots els àmbits de la vida en els centres escolars.

Així mateix, el decret assenyala el professorat, amb el requisit del C2 en llengua catalana —qüestió que es planteja David Casellas i Gispert al seu article—, com a responsable de la reculada de l'ús de la llengua. En canvi, no s'hi tenen en compte altres factors rellevants, com ara la falta de polítiques lingüístiques fermes, de recursos inclusivament com les aules d'acollida o de docents de llengua catalana, ni el seguiment que fa el Departament i la inspecció del veritable ús del català —factores que queden recollits també a l'article de Carme Barragan—.

Tot i que com a societat, com indica Rut Nolla, i com a docents i personal dels centres, com proposen Jordi Oriola i Alba Ferran, podem fer-hi molt, la defensa del català a les aules no pot ser abandonada al voluntarisme dels treballadors de l'educació. Ens cal un govern que defensi el model d'escola pública i en català, que exigeixi l'ús del català com a única llengua vehicular i que desenvolupi els controls perquè així s'implementi a tots els nivells educatius, tant en l'etapa obligatòria com postobligatòria, com suggereixen Belén González i molts dels autors ja citats.

Pel futur de la llengua catalana cal un ferm compromís des de tots els àmbits i un nou pacte nacional pel model d'immersió lingüística, que impliqui tant la comunitat educativa com la classe política i la societat en conjunt.

La situació a Catalunya

Màrius Tejero

Mestre de primària i coordinador de la comissió per la llengua d'USTEC·STEs (IAC)

USTEC·STEs (IAC) va néixer fa més de 35 anys. Actualment, som el sindicat majoritari en l'ensenyament públic a Catalunya, amb representació a totes les zones educatives i seus territorials. Com a representants dels treballadors i treballadores en l'àmbit de l'educació, hem defensat sempre el model d'escola en català.

Dues dècades després de l'aplicació del sistema de normalització lingüística al Principat, podem dir que no s'ha assolit allò que es preveia i tot i que hi ha resultats notables en alguns àmbits, encara queda molt per fer. Nosaltres hem defensat aquest model perquè pensem que és la manera de no segregar ni discriminar l'alumnat per cap raó, i encara menys per la llengua, perquè és un model que pot assegurar més oportunitats, ja que molts infants i joves no tenen cap altre espai per poder aprendre o parlar català. Creiem que privar-los del dret a una capacita- ció lingüística plena perpetuaria les desigualtats d'entrada al sistema, i en conse- qüència, les desigualtats socials.

A més cal considerar la sentència del TSJC, que estableix un mínim del 25% de les classes en castellà a les aules, com un atac frontal a aquest model d'èxit.

El català continua pràcticament relegat en bona part del món socioeconòmic i en el de la justícia. Resten encara grans col·lectius que no coneixen la llengua del país, ni tampoc pel que fa a competències específiques, com la lectura i l'escrip- tura. En resum, el català està esdevenint una llengua minoritzada en la seva àrea lingüística.

A l'escola, ens hauria de preocupar que segons dades del Consell Superior d'Av- luació del Sistema Educatiu de la Generalitat de Catalunya, el 2021, menys de la meitat dels professors (el 46,8%) de 4t d'ESO mantenien el català sempre o gairebé sempre amb els alumnes. D'altra banda, pel que fa als alumnes quan parlen fora del centre, tan sols el 21,8% fa servir el català sempre o gairebé sempre, mentre que el 45,1% declara que no el fa servir mai o gairebé mai.

Creiem necessari respondre a la judicialització i al menysteniment de la llengua catalana amb un nou pacte nacional pel model d'immersió lingüística, que impli- qui no només la comunitat educativa, sinó també la classe política i la societat en conjunt. La defensa del català a les aules no pot ser abandonada al voluntarisme dels treballadors de l'educació.

Animem la comunitat escolar, docents, famílies i alumnes a lluitar, cadascú des del seu àmbit i la seva funció, per la defensa del català i la promoció del seu ús com a llengua vehicular i pròpia del nostre país. Cal proporcionar els recursos i oportunitats a tothom per tal que conegui i estimi la nostra llengua i la utilitzi en tots els ambients de la vida social, econòmica, legislativa i laboral. És necessari un pacte de país que obligui la justícia i les forces contràries a la nostra llengua a retrocedir en la seva infame «creuada» en contra del català.

Que no ens retallin la llengua! Escola pública i en català.

Mobilitzem-nos per la llengua

Manel Àlamo

Membre del Secretariat Nacional d'STEPV

L'arribada del PP i VOX a les institucions valencianes s'ha traduït en un visceral antivalencianisme. Els atacs contra la llengua es van iniciar, pràcticament, des de la presa de possessió del nou Consell i dels consistoris governats per la dreta i la ultradreta. De tots aquests atacs, podem citar-ne dos, no per ser més greus, sinó pel seu pes simbòlic. L'alcaldesa de Torrent, Amparo Folgado (PP), va tardar uns pocs dies a llevar el nom de Vicent Torrent a l'auditori de la població. Poc importaren els centenars de persones que s'hi van manifestar en contra. Dies abans, l'Ajuntament de Borriana decidia cancel·lar la subscripció d'una sèrie de publicacions en la nostra llengua, com ara *Camacuc*. En aquest últim cas, la pressió ciutadana sí que va aconseguir revertir la decisió del consistori. La croada anti-valencianista de PP i VOX també s'ha vist en el món de les arts. D'una banda, pel que fa a la retallada de subvencions a totes aquelles entitats que empraren el terme «País Valencià», com es va vanagloriar el conseller de Cultura, l'extorero Vicente Barrera. I, d'una altra, amb la censura i cancel·lació d'espectacles o xarrades com ara la que l'escriptor Manuel Baixauli tenia programada a la Biblioteca Valenciana.

L'àmbit educatiu no s'ha deslliurat d'aquesta fòbia contra la llengua. El conseller d'Educació José Antonio Rovira es va permetre el luxe de qüestionar l'autoritat lingüística de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. A més, des del Consell presidit per Carlos Mazón es demana a l'Acadèmia una normativa més propera «al valencià del carrer». És a dir, un model lingüístic més castellanitzat i allunyat de criteris científics. Ara bé, el principal atac contra la llengua ha sigut la modificació de la Llei de Plurilingüisme per limitar el dret de l'alumnat a cursar assignatures en valencià. STEPV s'hi ha mostrat contundentment en contra, perquè és una clara discriminació cap a l'estudiantat d'aquestes comarques, ja que els priva de conèixer una de les dues llengües oficials del país. La Conselleria també ha insinuat eliminar el requisit lingüístic per al professorat de Conservatoris, amb l'excusa surrealista que Rostropóvitx no podria ser professor al País Valencià. Cal tindre en compte que el violinista fa vora 20 anys que va faltar.

De la resta de l'Administració valenciana, destaca el cas de la Conselleria de Sanitat que va intentar reduir la puntuació del valencià en els processos selectius per davall inclús del coneixement de llengües de la Unió Europea. La reacció contundent de sindicats, com la Intersindical Valenciana, va obligar a rectificar a la conselleria dirigida per Marciano Gómez.

Davant d'aquest panorama negre, la societat civil valenciana ha reaccionat. Una trentena d'organitzacions, entre les quals estan Escola Valenciana, Acció Cultural, STEPV i Intersindical Valenciana, han constituït la Plataforma -NOS. L'objectiu de l'agrupació d'entitats és defensar i promoure el valencià. El camí és difícil i no estarà absent d'obstacles. Però la vida ens ha demostrat que quan la ciutadania es mobilitza, fins i tot les coses més complicades es poden aconseguir.

Les Illes a la cruïlla del PP i Vox

Carles Cabrera

Secretari de Normalització Lingüística de l'STEI Intersindical

La nit electoral del propassat mes de maig es produïren eleccions a les Balears. Com al País Valencià, hi hagué tomb i el Govern caigué en mans de la dreta «popular». No obtingueren majoria absoluta per governar i restaren a expenses de Vox, que hi entrava per primer cop. Tota la bancada de l'oposició, d'esquerres, quedava en minoria en un escenari semblant al valencià o al gallec.

El PP aviat complí la promesa d'eliminar el requisit de català a la sanitat pública: la llengua deixava de ser un requisit i esdevenia un mèrit. A part, s'intentà aprovar un nou reglament lingüístic a l'Ajuntament de Calvià, mentre que el de Palma eliminava el .cat. Fora, tanmateix, d'aquestes qüestions, la mare de tots els ous s'ha centrat a l'ensenyament públic.

La dependència de Vox ha provocat que una vegada i una altra el partit d'ultradreta hagi posat sobre la taula la necessitat de vehicular una doble línia d'ensenyament en castellà i català. La societat illenca s'ha rearmat, emperò, amb el lema de «La llengua no es toca» i «No toqueu l'escola en català», a la qual cosa ells han respost amb el clam ayusista de la llibertat (d'elecció de llengua).

El problema és que la seva pretesa llibertat col·lideix amb totes les lleis lingüístiques aprovades a les Illes des de la Llei de Normalització Lingüística (1986) fins a la Llei Educativa de les Illes Balears (2022) que interdiuen taxativament de segreguar els alumnes per raó de llengua. A la dreta, li ha sortit un pa com unes hòsties, perquè els suposats llibertaris no en volen ni sentir a parlar que ells segreguen!

I no n'hi ha prou amb això. Cal tenir en compte el Decret de Mínims (1997) i l'Ordre del conseller en elegir la llengua del primer ensenyament (2004). Si la darrera bufava a favor seu, la primera no només reitera la impossibilitat de separar els infants, sinó que insisteix que hi ha uns mínims que s'han d'ensenyar en català, bàsicament, el medi i les socials tant a primària com a secundària. El PP es troba en la tessitura d'haver d'incomplir un desplegament normatiu —bàsicament aprovat sota els seus mandats!— per acontentar la ultradreta mentre mira de reüll els bons resultats obtinguts pel seu partit a Galícia sense la necessitat de dependre del grupuscle ultra.

Defensa de la immersió lingüística davant la comissió d'europarlamentaris

Màrius Tejero

Mestre de primària i coordinador de la comissió per la llengua d'USTEC·STEs (IAC)

El 10 de novembre del 2023, la nostra companya, portaveu i membre de la comissió per la llengua del sindicat USTEC·STEs (IAC), Iolanda Segura, va rebre un correu de la Secretaria de la Comissió de Peticions del Parlament Europeu. Se la convidava, en representació del professorat afectat, a l'Oficina del Parlament Europeu a Barcelona en el marc de la visita d'informació de la delegació de la Comissió de Peticions el 18 de desembre.

Com que ens convidaven a una trobada amb europarlamentaris per un tema relacionat amb la llengua, crèiem que era un motiu de celebració. Polítics europeus, preocupats per la situació del català a Catalunya, ens volien escoltar per recollir la nostra opinió sobre la situació de la llengua a l'educació. Penseu que això no ho han fet ni els polítics de casa nostra, salvant alguna honrosa excepció. I el Departament, encara menys.

Immediatament, la comissió per la llengua del sindicat ens vam posar en marxa i vam començar a parlar-ne. De quina comissió d'europarlamentaris es tracta?, quin objectiu tenen?, quins partits hi ha al darrere?, a qui més han citat a participar-hi?, què volen de nosaltres? Moltes preguntes i algunes sense resposta. Vam començar a planificar la nostra estratègia i ens vam repartir les tasques. Vam contactar amb europarlamentaris catalans per conèixer de forma directa, amb alguns polítics europeus dels partits catalans, la comissió, els seus objectius i qui hi estava al darrere. A partir d'aquí vam començar a treure'n l'entrellat: es tractava d'una missió autoritzada per l'eurodiputada del Partit Popular, Dolors Montserrat (sense autorització ni atribucions), arran d'una denúncia al Comitè de Peticions feta per l'Assemblea per una Escola Bilingüe, entre altres, que denunciaven que «aplicant la immersió lingüística es dona una exclusió de l'espanyol a les aules catalanes i perjudica la formació dels alumnes catalans». Posats en context, vam començar a veure que el nostre paper en aquesta trobada no era allò que esperàvem. Això ens va fer pensar en la necessitat de presentar un bon argumentari, amb dades i fets, que demostrés que aquestes afirmacions són del tot incertes i malintencionades.

Vam contactar amb les organitzacions amigues del nostre sindicat: Somescola, Plataforma per la Llengua, Federació de Sindicats Independents d'Ensenyament (FSIE-CAT), Intersindical – CSC, USOC, CCOO, COS, Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans (SEPC) i la plataforma Pública i en Català. Amb totes elles vam iniciar una ronda de converses i vam pactar reunions per parlar del tema. Totes coincidien en el mateix: el que vol aquesta gent és acabar amb el model d'escola catalana i hi hem de fer front. Vam elaborar comissions i vam començar a treballar sobre l'argumentari de forma col·laborativa a partir d'un treball fet a la Plataforma Somescola.

Vam fer una anàlisi de la normativa catalana, l'espanyola, l'europea i de diferents informes de la UNESCO i de l'ONU. Totes les normatives i informes refrenden

el model d'immersió lingüística. Fins i tot hi ha informes de la Comissió Europea que demanen a l'Estat espanyol que defensi i doni més suport a aquest model educatiu. Vam revisar els informes del Síndic de Greuges, del Consell Avaluator de Catalunya, els PISA, les proves de competències i estudis d'universitats catalanes. En tots ells es pot veure reflectit que el català i el castellà tenen bons resultats i que estan equiparats quant al nivell de coneixement i domini, tot i que ja s'hi pot entreveure una reculada del català. Reculada que docents, i altres veus de la nostra societat, ja hem denunciat perquè fa temps que la veiem.

El català es troba en una situació de minorització i falta de normalització en molts àmbits que afecten el seu ús normal i habitual: en moltes escoles es reproduïxen parcialment els usos de l'entorn, especialment als àmbits de relació interpersonal, sobretot en les relacions entre alumnes. Aquesta tendència és més freqüent a les escoles situades en zones on el català està poc normalitzat i a les escoles amb major complexitat (on l'ús vehicular davalla un -36% a la primària i un -46% a la secundària). En quantificar els percentatges d'ús de la llengua en altres àmbits com la lectura (27%), els videojocs (menys del 5% d'oferta, 10,9% del consum), el cinema (2,8% d'oferta i 10,5% de consum), la ràdio (48%), la televisió (10% d'oferta i 19% de consum), les plataformes audiovisuals (menys de 5% d'oferta), la sanitat (36%), l'esport (22% entre el jovent), les xarxes socials (24%), la missatgeria (51% dels joves), les cerques a internet (23%), les sentències judicials (7,4%) i els fiscals amb acreditació lingüística (17%) podem veure el poc pes que hi té el català. Com també els hàbits de convergència automàtica al castellà: el 82% dels catalanoparlants canvia de llengua davant de l'interlocutor encara que desconeixi si parla o entén el català.

Finalment, vam decidir fer un vídeo per presentar a la trobada i un informe per donar a totes les persones amb què ens havíem de trobar.

Arribat el dia, són faves contades. Un cop érem a la trobada i vam poder defensar el català i el model d'immersió lingüística, vam començar a sentir les preguntes i els comentaris dels diferents polítics i vam veure que ens trobàvem davant una «pantomima» i un «circ», ja que vam tenir la impressió que havien vingut «amb la lliçó estipulada» contra el sistema d'immersió. Entre molts comentaris, ens van dir que la immersió és la causa dels mals resultats de Catalunya a l'informe PISA i que és perjudicial per a l'aprenentatge de l'alumnat.

El to que van emprar els parlamentaris europeus era de retret i acusació. El seu discurs es basava en la defensa de la llibertat personal de l'alumnat. Ni els interessaven els nostres arguments ni les nostres reflexions, malgrat que a cada resposta que donàvem els desmuntàvem el seu argumentari.

Ni les dades objectives d'avaluació presentades, ni el fet que es tracta d'un model educatiu acceptat per la majoria de la població de Catalunya i que compta amb el suport majoritari dels grups parlamentaris, ni l'anàlisi que vam fer dels resultats obtinguts al darrer informe PISA (que, en gran part, demostra la falta d'inversió i recursos que manté el Departament d'Educació cap a l'escola pública) van servir per canviar les conclusions que ja duien fetes. Tanmateix, això no ens farà aturar en la defensa de la immersió lingüística.

L'escola,
à
en català!

No sé per on començar

Mercè Otero Vidal

Professora jubilada i activista feminista

No sé per on començar.

Sempre m'he dit Mercè, però vaig passar més de vint anys que em deien Mercedes i aquest és el nom que consta en totes les meves titulacions acadèmiques.

Els vespres ressona a una cantonada de l'Eixample barceloní el clam d'una colla de veïnat que crida «Per la fi dels atacs a la llengua catalana! Prou repressió!».

Per coses com aquestes, ara que he d'escriure sobre la nostra llengua a l'àmbit educatiu, no sé per on començar. Fa un parell de mesos, quan se'm va demanar l'article, em va semblar que era per la polèmica provocada perquè la Universitat de Barcelona tornava a posar l'ús del masculí genèric sobre la taula enfront de tot el que s'ha fet i argumentat per tal de fer visible el femení en el discurs d'acord amb la presència de les nenes i dones a la nostra societat. L'ús del femení reflecteix l'actual realitat social on les dones, en justícia, van assolint el protagonisme que els pertoca en tots els àmbits. Aquesta polèmica ja fa uns quants anys que dona voltes i les feministes sabem que és una qüestió ideològica i que no té res a veure amb una llengua com la nostra que és flexiva i que té gènere gramatical femení i masculí i que, per tant, permet generar femenins sense problema, malgrat que la societat patriarcal i discriminatòria amb les dones no els hagi fet servir fins ara. Així doncs, sembla que cal insistir que als centres educatius les mestres i les alumnes reclamem que se'ns parli en femení.

Però aquesta reivindicació de l'ús del femení podríem dir que queda en segon terme i porta un curt recorregut si la comparem amb la prèvia, recurrent i necessària defensa del català com a llengua pròpia de Catalunya i el seu ús sobretot en l'àmbit de la justícia i de l'educació. Un dret arrabassat fa més de tres-cents anys pel borbònic Decret de Nova Planta que ara, com ha passat en altres moments de la història, torna a ser políticament un factor de bel·ligerància.

En els temps de la dita transició democràtica, vaig viure la implantació de la immersió lingüística en català als centres escolars amb tota la il·lusió i totes les ganes. Es va fer formació del professorat per a assolir el nivell de català corresponent, es van canviar els rètols i la paperassa administrativa... i hi havia una persona amb hores de dedicació per a portar a terme aquestes funcions. També he vist com la deixadesa, amb les retallades incloses, anava avançant fins a arribar a la situació actual.

En aquest cas també es podria aplicar la dita de Simone de Beauvoir pel que fa al feminisme que diu que les dones no podem donar mai una fita per assolida, perquè la reacció patriarcal pot sorgir en qualsevol moment. Pel que fa al català, tampoc no es podia donar la normalització lingüística per assolida, com una rutina, perquè ja s'ha vist que les forces reaccionàries s'aprofiten de les febleses. A favor del català a l'escola calia, cal i caldrà continuar posant-hi recursos, il·lusió i força, a favor de la inclusió i de la cohesió social, de la igualtat d'oportunitats i de l'enriquiment cultural de l'alumnat i de tota la població en general.

Què ens està passant amb la nostra llengua?

Belén González

Mestra d'educació especial, escola El Cucurull (Roda de Berà)

Sembla que el català està passant a ser una llengua de segona els últims anys. Cal dir que hi ha algun territori que se salva d'aquesta xacra, però són una minoria.

Si tothom el parla, les persones que venen de fora li trobaran una utilitat. Si només és l'idioma de l'escola o l'institut i es tracta com una assignatura més, es perdrà.

Molts alumnes de pare i mare castellanoparlants que estudiaven la primària als anys 80 o 90 ara són adults que parlen un català perfecte, tot i que amb la seva família no l'hagin parlat mai.

Tot això va ser gràcies a la immersió lingüística. Una idea brillant en el seu moment per aconseguir que tots els nens i nenes escolaritzats a Catalunya tinguessin les mateixes oportunitats quan fossin adults i anessin a buscar una feina.

Veníem d'una època en què el català s'havia menystingut i fins i tot prohibit en alguns estaments i el govern de la Generalitat va ser valent. Es va optar per la immersió com a única eina per cuidar el català i oferir-lo a les escoles no només com una de les dues llengües oficials, sinó com la llengua vehicular de totes les activitats que s'hi fessin.

Avui en dia, amb la globalització i totes les migracions que tenim arreu del país, hem de tornar a recuperar la importància de la nostra llengua i la nostra cultura.

El bilingüisme és una riquesa de les nostres escoles. Però no oblidem que el castellà el podem trobar a tot arreu: cinema, premsa escrita, televisió i sobretot a les xarxes socials. El català també hi és, però en minoria, i si no el cuidem i no s'utilitza pot acabar sent una llengua morta, com el llatí quan s'estudia als instituts.

Ara toca blindar el català a les escoles. Si nosaltres no defensem la nostra llengua, no ho farà ningú. Per això hem de reivindicar que tots els centres educatius de Catalunya siguin escola catalana i recordar la importància de la nostra llengua. Si els mestres no ens ho creiem, els nostres alumnes no l'utilitzaran.

És per això que hem de reclamar que el Departament d'Educació, que és qui legisla sobre el tema, ens ajudi a blindar el català a les escoles i no que s'escudi en la famosa «autonomia de centres» perquè cada equip directiu pugui decidir quina càrrega horària tindrà el català.

El català no es pot mesurar en hores lectives, ha de ser la llengua d'acollida per a tot l'alumnat i l'eina de comunicació en tots els àmbits educatius: aula, pati, menjador, extraescolars... Tota la comunitat educativa ha de remar a favor de la nostra llengua, però per poder-ho fer necessitem que es legisli tenint tot això en compte.

Benvingut, Jacob

Rut Nolla Bertran

Estudiant de filologia catalana a la URV

El canvi d'any és, en totes les cultures, un moment protagonitzat per nervis, ritus i supersticions. Com que a alguns els deu semblar que a Catalunya anem curts de tradicions nadalenques, en els darrers anys n'hem promogut una de nova: la de celebrar l'arribada dels primers nadons de l'any amb missatges farcits d'odi, malícia i hipocresia.

Enguany, amb el títol de primer català del 2024, el Jacob, urgellenc nascut un minut després de les campanades, s'enduu també de record una allau de tuits imperitins, adreçats a ell, als seus pares i a les seves arrels. En moltes cases catalanes hi ha qui exclama un típic i tòpic «aquest no és català» o, si s'ha llevat d'humor, un «per culpa de gent així se'ns mor la llengua». Tot seguit, baixa al bar amb els amics i demana al cambrer «*un café con leche, por favor*».

Comenta la desgràcia de cada any als col·legues i algun s'afegeix al carro: «Ens estan substituint. Cada dia sento més castellà als patis d'escola!» Quan ja no té més xerrera, se'n va a comprar. S'ha deixat els cèntims a casa, així que haurà de pagar amb targeta. «Si us plau, passi per l'altra caixa, que no em funciona el datàfon», li prega el dependent. «Ah, molt bé!» La seva companya, de trets asiàtics, li pregunta uns segons més tard: «Que voldrà bossa?» La resposta és la mateixa de sempre: «*¡No, no hace falta!*». Paga i marxa. «*¡Hasta mañana, chicos!*».

I vet aquí un matí a la vida d'un català corrent, d'aquells que defensen la immersió lingüística i gairebé s'agenollen davant teu quan s'assabenten que estudies Filologia Catalana. «Necessitem més gent com tu!», et diuen. Llavors somrius, assenteixes i et mossegues la llengua. No paga la pena.

L'idíl·lic monolingüisme dels catalanoparlants de les darreries del segle XIX es va anar esfondrant any a any, llei a llei i, sobretot, conversa a conversa. És evident que els fonaments de la nostra nació van trontollar, com a mínim, durant la darrera centúria. Però, malgrat les adversitats i els canvis demogràfics, la llengua sempre hi va ser.

La situació avui dia és ben diferent. El Jacob i la majoria de primers nadons de l'any són fruit de les últimes grans onades migratòries. Especialment a Catalunya, i arreu dels Països Catalans, se'ns presenta el repte d'abraçar la pluriculturalitat i el plurilingüisme, resultants de la globalització, com a estandard de la lluita per la preservació de la nostra llengua. Podem veure els migrants i els fills de migrants com una amenaça per a la supervivència del català. O els podem veure, també, com a catalanoparlants en potència.

És clar que els futurs filòlegs farem la nostra feina a les aules. Ens hi deixarem la pell perquè ens hi va allò que més estimem. Ara bé, una llengua només sobreviu si els seus parlants la fan útil, necessària, imprescindible, en la seva terra. Sobreviu quan la parlen amb tothom, vingui d'on vingui i tingui l'aspecte que tingui. Si volem despullar-nos de racisme i prejudicis, comencem, si us plau, el 2024 amb un «benvingut, Jacob».

La llengua catalana als centres educatius: ús oral i comprensió lectora

Carme Barragan

Docent de secundària i membre del col·lectiu Pere Quart

Les conclusions de l'últim informe PISA (*Programme for International Student Assessment*), que es van donar a conèixer el prop passat mes de desembre, van aixecar una notable polseguera a causa dels pèssims resultats obtinguts pel sistema educatiu català en l'apartat de comprensió lectora. Aquestes proves es van realitzar durant la primavera del 2022, a alumnat de 15 anys, i van posar el focus en l'avaluació de la competència matemàtica, com a matèria principal, però també en la comprensió lectora i en la competència científica, com a matèries secundàries.

Una anàlisi objectiva de les dades mostra un panorama força desolador per a les lletres en general i per al català en particular. Mentre que la nota mitjana espanyola en comprensió lectora se situa tan sols a un punt de l'europea (475 UE i 474 Espanya), Catalunya ocupa el quart lloc de la cua en el rànquing autonòmic, amb 462 punts. En un primer moment, el Govern de la Generalitat va responsabilitzar el col·lectiu d'immigrants, tot argumentant una possible «sobrerepresentació» d'aquest alumnat. Però PISA té una taula en què puntua per separat els resultats dels joves nadius enfront dels joves immigrants. I, cal dir, les dades continuen situant Catalunya per sota de dotze comunitats autònomes, si només tenim presents els resultats de l'alumnat nadiu. 485 és la mitjana de la UE, 483 la d'Espanya i 478 la de Catalunya. Així doncs, continuem sense superar la mitjana espanyola, però ja no ocupem la quarta posició començant pel final, sinó que som els setens —bé, no sé si amb això arreglem gaire el problema—. I és força significativa la dada sobre la bretxa de coneixement lingüístic entre l'alumnat nadiu i l'immigrant (478 versus 435), on Catalunya, novament, se situa molt per sota de la mitjana espanyola (483 versus 451).

Cal assenyalar, però, que un dels col·lectius docents que segurament menys s'ha sorprès dels resultats PISA ha sigut el col·lectiu de filòlegs en llengua catalana, uns docents que fa anys que avisen de la davallada en el coneixement del català a tots els nivells i a totes les competències: comprensió lectora, expressió escrita, comunicació oral, educació literària...

Pel que fa a la immersió lingüística, fa temps que observem com el procés existeix sobre el paper, però no arriba a les aules. Si volem augmentar el grau d'assoliment del català en l'alumnat nouvingut, hem de garantir i potenciar, per exemple, les aules d'acollida. Però, novament, les dades no auguren bons pronòstics. Mentre el sistema educatiu català ha vist augmentat el nombre d'alumnes nouvinguts, paradoxalment ha patit el tancament d'aules d'acollida i la disminució de recursos¹. El material, per exemple, no s'ha actualitzat. Disposem del programa Galí, però hem perdut tot el material en línia que depenia del *Flash Player*. Potser una de les partides econòmiques destinades a la digitalització del sistema educatiu català es podria utilitzar per recuperar totes aquestes eines de treball o generar-ne de noves. Advertim, però, que disposem d'un entorn anomenat *parla.cat*, creat pel

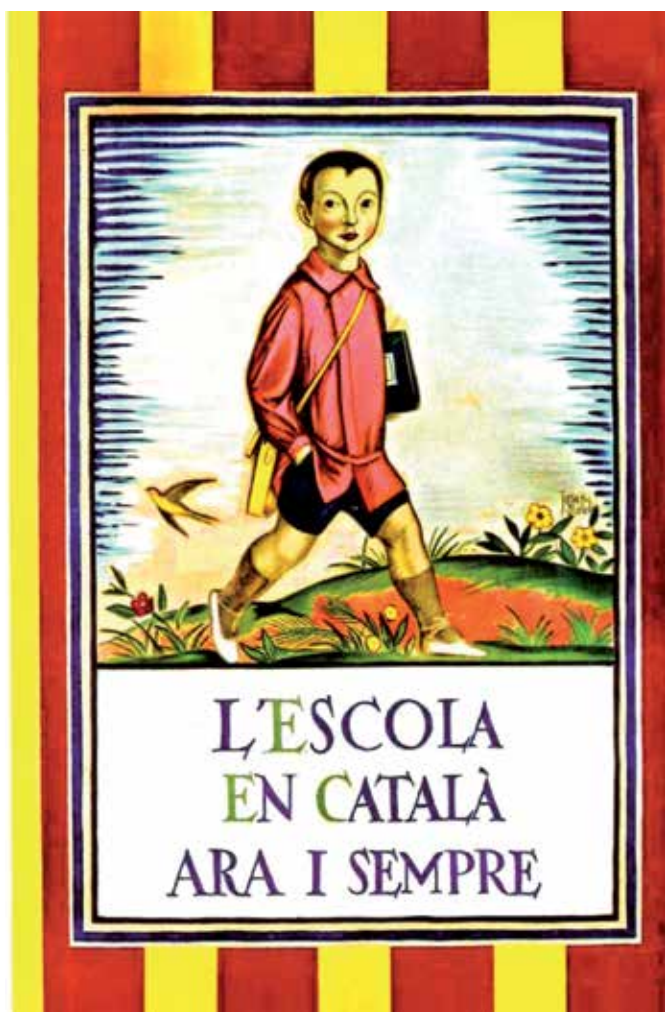

Consorti de Normalització Lingüística, amb bones eines digitals per a l'aprenentatge de la llengua. Però, és clar, el Consorci depèn del Departament de Cultura i desconexim si Educació se'n podria beneficiar. Sens dubte, podria ser interessant que els professors de les aules d'acollida i, fins i tot, el professorat d'aula ordinària coneguessin aquest recurs i el poguessin utilitzar des d'una perspectiva professional. Altrament, no ens podem oblidar de la manca de material en paper: quadernets ordenats per nivell d'assoliment lingüístic, fragments de textos literaris, llibres de lectura, etc. En definitiva, cal dotar les aules d'acollida d'un fons adequat i útil per a l'alumnat i cal una col·laboració entre el Consorci de Normalització Lingüística (Departament de Cultura) i el Departament d'Educació²; com veiem que ja s'ha començat a plasmar sobre el paper en el Pla Nacional del Llibre i la Lectura: «Per això, els departaments d'Educació i de Cultura ens mirem, dialoguem, proposem i treballem plegats.», han signat en el 'Prefaci' les dues conselleries.

Un altre punt que sobre la immersió lingüística presenta, però, una major complexitat resolutiva que el de les aules d'acollida el trobem en el procés d'assimilació del català com a llengua d'ús en entorns on no hi ha alumnat majoritàriament de parla catalana. La presència del català en aquests espais educatius s'ha vist reduïda notablement en els últims anys i caldria quelcom més que una intervenció única i concreta per part del Departament per solucionar el problema de la davallada en l'ús oral de la llengua. En aquesta qüestió, tothom hi hauria de col·laborar. Alguns exemples: manteniment del català com a llengua d'ús social normalitzada (no canviar d'idioma), impartició de les classes en català, tria de vídeos i música en català per a les activitats (Departament: cal més material!), formadors de tallers i monitors que parlin amb els alumnes en català i el mantinguin, dotació de llibres de lectura en català per a les biblioteques escolars, actualització amb el pas del temps d'aquests llibres de lectura, etc. Cal, en el fons, que tots hi prenguem part. Perquè el fet que l'alumnat no aprengui correctament el català i no el parli afecta, de retruc, l'adquisició de competències lingüístiques que, com la comprensió lectora, incideix en totes les àrees del coneixement. Sovint, els professors de llengua comentem allò de «els alumnes suspelen les proves de competències de matemàtiques perquè no saben llegir els enunciats i no els interpreten correctament». Altres branques del

coneixement queden afectades, sens dubte, per la manca d'una adquisició lingüística de qualitat. Evidentment, per poder parlar d'un assoliment satisfactori en la fita de millorar l'ús i el coneixement del català (ens conformarem amb aquest grau inicial de satisfacció, tot tenint present d'on partim), el Departament d'Educació ha de prendre el lideratge i guiar la comunitat educativa. Ha de proporcionar, per exemple, formació en llengua catalana a tots els seus membres, siguin professors, monitors de lleure o formadors i, per què no, fer de mitjancer entre Cultura, escoles i instituts perquè es puguin oferir i promocionar entorns de formació gratuïta en llengua catalana. El català ha de ser una llengua útil, viva, d'ús habitual en l'entorn comunicatiu escolar i, ara mateix, en molts instituts no ho és. Si llegim el Tast de dades 32, de febrer de 2022, basat en l'*Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de quart d'ESO a Catalunya*³, novament observem una reculada forta del català des del 2006. A la pregunta «Al teu centre t'agradaria parlar català» la resposta «sempre» ha perdut 17,5 punts percentuals i passa d'un 33,7% (que ja no era una

xifra festiva) a un 16,2%. I, encara hi ha una segona dada significativa i que cito directament: «La Figura 2 representa el desig d'ús del català a la futura feina, on s'observa una tendència similar a la de la figura anterior [“Al teu centre t'agradaria parlar català”], tot i que amb una davallada encara més pronunciada: concretament, el retrocés en l'àmbit laboral passa del 29,2% el 2006 al 10% actual, per tant, la davallada ha estat de 19,2 punts. També s'observa com els percentatges d'alumnat que desitjarien no utilitzar “mai” el català augmenta d'un 11,9% a un 17,2%. Val a dir, però, que en la categoria de resposta “mitjanament” el percentatge de respostes puja gairebé 10 punts: del 26,7% al 36,3%. Així doncs, la comparativa de les onades del 2006 i el 2021 indica que l'ús de la llengua catalana cada cop és menys atractiva per als joves, especialment, en els àmbits no escolars». Aquesta última afirmació inclou la paraula «atractiva», la qual ha de ser interpretada des d'un punt de vista adolescent, que és a la comunitat educativa a qui va dirigida la mostra. Què és atractiu per a l'adolescent? Acostuma a ser-ho tot allò que forma part del seu entorn: si els amics, els *youtubers*, els *influencers*, els cantants, els *gamers*, els docents, els monitors, els formadors de tallers, etc. parlessin català, seria una llengua atractiva. No

cal, per tant, que el professorat de català ens posem ara uns *looks* atractius, sinó fer de la llengua una eina útil, productiva i necessària. I, fora de l'àmbit acadèmic, és prioritari actualitzar el sistema de subvencions i dirigir-lo a aquells que a títol individual o col·lectiu generen un espai oral en llengua catalana en entorns on els nostres joves fan vida social. En els espais majoritàriament castellanoparlants de la meua generació (nascuts entre els anys 70 i 80) els joves vam aprendre català —jo mateixa el vaig començar a parlar amb 14 anys—, no només pel *Bola de drac* de la TV3, sinó també perquè consideràvem el català una llengua necessària per a quan es produís la nostra incorporació al món laboral. Així doncs, cal una immersió lingüística a les escoles i als instituts efectiva i que tots els membres de la comunitat educativa, juntament amb el Departament d'Educació, ens la creiem i ens la fem nostra per revertir les dades esfereïdores de l'ús oral del català.

Existeix, a banda del fracàs immersiu que comentàvem, un altre aspecte que, des d'un vessant lingüístic, podria contribuir a redreçar la manca de nivell en llengua catalana de l'alumnat, tant de les escoles com dels instituts: recuperar les humanitats. Una obvietat, sí, però que no sembla tan òbvia, si mirem l'actual currículum en què l'educació literària esdevé un reguitzell de bones intencions vanes. Recordo que quan el problema es va donar en altres àrees del coneixement, es van produir intervencions directes, com ara un augment en l'assignació d'hores lectives de les matèries afectades. Per què no s'ha plantejat, fins ara, des del Departament d'Educació augmentar, per exemple, l'assignació d'hores de català al batxillerat i mantenir les 3 hores a l'ESO com sí que es va fer en el seu dia quan eren altres les matèries afectades? En molts centres, s'ha deixat de fer una hora de llengua a la secundària per entregar-la a la causa dels projectes, on sol passar que el català esdevé no una eina d'estudi, sinó simplement, l'eina amb la qual s'escriuen o es presenten els projectes. I fer això no és aprendre llengua catalana. L'aprenentatge de la llengua no pot

consistir a escriure en català un treball transversal concret o a realitzar l'exposició oral del projecte en català. L'assignatura de llengua i literatura catalanes és un paquet que inclou dues matèries en una, amb un seguit de competències que, en el cas de la comprensió lectora, l'expressió escrita i l'educació literària basada en el text, requereixen un espai temporal lent, que faciliti la reflexió individual i la introspecció. La descripció de la competència de comprensió lectora ja ens diu que «L'avaluació de la comprensió lectora es fonamenta en la lectura de textos diversos tot responent a qüestions vinculades als processos implicats en la competència. Atès que la comprensió lectora és una qüestió fonamentalment personal, **cal que les activitats d'avaluació siguin realitzades individualment**, encara que en els processos d'aprenentatge sigui recomanable fer també activitats en grup». I és que, oh sorpresa!, l'adquisició de la competència de comprensió lectora requereix aquest procés introspectiu individual. Aquest fet xoca amb la metodologia de treball en grup que es prioritza des dels projectes. Potser fora bo, en tots ells, afegir un temps de treball individual dedicat a millorar allò que tenim pitjor en el nostre sistema educatiu: la comprensió lectora. A més a més, el treball en grup, en centres amb alumnat castellanoparlant, està proporcionant un entorn en què la llengua d'ús majoritària és el castellà. Per tant, els projectes haurien d'anar acompanyats, també, per una garantia que la immersió en llengua catalana, en els entorns que no són 100% catalanoparlants, s'està duent a terme. Si aquestes premisses no es poden donar —les ràtios tampoc ajuden— potser caldria anar pensant en l'aplicació d'altres metodologies que ens permetin obtenir millors resultats qualitius i quantitius pel que fa al coneixement i a l'ús de la nostra llengua. En el Pla Nacional del Llibre i la Lectura s'apunten algunes idees: millora de les biblioteques escolars, foment de la biblioteca personal, recuperació del valor i la importància de la narració

oral i la lectura en veu alta, elaboració i difusió de materials que reforcin l'ensenyament de la literatura al nou currículum, millora de la formació continuada del personal docent en relació amb els llibres i la lectura, etc. Bé, doncs tot això no és més que un primer intent de recuperació de les humanitats, tasca que des de col·lectius docents com el Col·lectiu Pere Quart fa temps que demanem. Si aquestes mesures es comencen a introduir a les escoles i instituts, potser encara serem a temps de revertir l'alarmant situació lingüística. Així mateix, la intervenció s'ha de fer extensiva a les universitats, tant al grau de magisteri, com al Màster de formació del professorat. Cal dotar els futurs mestres d'unes bones eines lingüístiques i literàries. I, per descomptat, és necessària una bona promoció del grau en filologia catalana, per pal·liar la manca de docents d'aquesta especialitat. La introducció d'assignatures d'educació literària a l'ESO podria ajudar a revifar els estudis humanístics. Això, i que s'elimini l'estigma social que arrossega des de fa temps el batxillerat humanístic⁴.

En conclusió, la situació de la davallada del català a les escoles i instituts requereix una intervenció ferma per part del Departament d'Educació per revertir-la. Algunes de les vies d'actuació possibles s'han anat comentant al llarg d'aquest article: immersió, aules d'acollida, material docent, assignatures optatives, educació literària, biblioteques personals, biblioteques escolars, formació, ús oral, metodologies, etc. La suma de factors, així com una comunitat educativa disposada a enfortir la nostra llengua, ha de permetre que el català recuperi espai oral a les escoles i instituts i que el nostre alumnat millori el nivell de comprensió lectora.

Bibliografia:

- Ortí Cano, Fàtima-Núria. *L'evolució de les aules d'acollida a Catalunya. Anàlisi dels canvis produïts durant els quinze anys d'existència pel que fa als recursos, al professorat i a l'avaluació*. UVIC. Vic, 2020.
- PISA 2022. *Programa para la Evaluación Internacional de los Estudiantes. Informe Español*. Ministerio de Educación. Madrid, 2023.
- *Pla Nacional del Llibre i la Lectura de Catalunya. LLEGIM!*. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 2023.
- *Tast de dades 32*. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Barcelona, 2022.

¹ Sobre aquest tema, recomanem la lectura del treball final de màster universitari en formació del professorat d'ESO i Batxillerat "L'evolució de les aules d'acollida a Catalunya. Anàlisi dels canvis produïts durant els quinze anys d'existència pel que fa als recursos, al professorat i a l'avaluació", de Fàtima-Núria Ortí Cano: http://repositori.uvic.cat/bitstream/handle/10854/6502/trealu_a2020_orti_fatimanuria_evolution_aules_acollida.pdf?sequence=1&isAllowed=y

² Fa molts anys vaig experimentar com un projecte lingüístic de grans consideracions, en un centre d'FP, que implicava crear a la biblioteca un entorn d'aprenentatge del català per als joves estudiants i futurs professionals, obtenia una col·laboració del Consorci de Normalització Lin-

güística amb cursos gratuïts i altres intervencions, però era rebutjat per Educació, sota el pretext d'independència departamental i unes traves administratives pressupostàries (la inversió, cal dir, era mínima).

³ Podeu trobar-lo en aquest enllaç: <http://csda.gencat.cat/ca/arees-actuacio/publicacions/tast-dades/2022-febrer/>

⁴ Massa sovint, els docents de llengua experimentem com s'esperona l'alumnat més bo acadèmicament a fer estudis de la branca científica i tecnològica, tot obviant que, per exemple, els estudis de filologia catalana presenten un índex d'ocupació de més d'un 96%.

Un nou decret, una nova quimera

Joan J. Chavarria Panisello

Secretari de l'APELLCC (Associació de Professionals i Estudiosos en Llengua i Literatura Catalanes)

Som davant d'un nou **Pacte Nacional per a la Promoció i la Defensa de l'Escola Catalana** que ha de prendre mesures per fomentar la llengua catalana als centres educatius. Per conduir aquestes mesures està en projecte un nou Decret del Règim Lingüístic del Sistema Educatiu, que ha de desplegar totes les lleis anteriors, l'objectiu del qual és blindar la competència exclusiva de la Generalitat davant dels atacs i intromissions continus dels poders polítics i judicials de l'Estat al marc normatiu. Cal garantir que l'escola catalana sigui exemple d'equitat, cohesió, inclusió social i igualtat d'oportunitats, amb la llengua catalana com a llengua vehicular, comuna i compartida per tota la comunitat educativa, i promoure instruments i actuacions coordinades pel català a l'escola arreu del domini lingüístic.

S'hi preveu una clàusula general sobre la garantia i les responsabilitats del règim d'ús de les llengües i dels usos lingüístics. En el redactat, però, s'hi conserva l'expressió que el català i l'aranès (a la Vall d'Aran) han de ser la llengua **normalment** emprada com a vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu i en l'acollida de l'alumnat nouvingut. També ho han de ser en les activitats educatives, en les comunicacions internes del centre i en les de projecció externa i de relació amb la resta de la comunitat educativa. Pel que fa al castellà, ha de ser la llengua emprada en els termes que fixin els **projectes lingüístics** de centre, que en **garanteixen l'ensenyament i ús curriculars i educatius**.

Per tant, el Departament d'Educació haurà de ser ferm en els projectes lingüístics, ja que se'n faran responsables i trauran del pes de la justícia les direccions dels centres.

Així i tot, la polèmica, la controvèrsia i la judicialització per a aquells que en dubtin i que intencionadament volen un ensenyament bilingüe o trilingüe continuarà a la palestra mentre no s'unifiqui un sol criteri sobre què vol dir «normalment», «llengua vehicular» i «llengua curricular» i no s'acceptin els criteris pedagògics i científics que ajudin a compensar els dèficits lingüístics de l'alumnat. Cal un desplegament del Decret ben travat i, sobretot, unitat i ponderació política.

La solució és el C2?

David Casellas i Gispert

Professor de llengua i literatura catalanes, coordinador LIC i membre del Cercle Vallcorba i de l'executiva de Plataforma per la Llengua

Actualment, als centres d'ensenyament hi ha un problema greu i molt generalitzat arreu. Amb la bona voluntat dels professionals de l'ensenyament no n'hi ha hagut prou per fer front a l'enorme pressió d'una societat cada vegada més castellanitzada. I ara no és clar que siguem a temps de posar-hi remei sense una actuació decidida i ferma.

Davant d'aquesta perspectiva, l'única actuació que l'administració ha implementat és l'exigència del títol de C2 als professors. En lloc de donar recursos, eines i més poder de decisió al professorat, únicament se'ls exigeix d'ampliar els coneixements de llengua catalana, com si ells fossin els únics culpables de la situació. El problema principal no és només del nivell de coneixement del català per part dels professionals, sinó també d'ús i de conscienciació de la importància de la llengua catalana. Els catalans hem d'aprendre a seduir en un clima de respecte lingüístic pel fet que el català ha de competir amb el castellà en una situació de bilingüisme asimètric imposat i assumit per la major part de la societat. Un professor de cicles formatius, on els alumnes no cursen cap hora de llengua catalana (només de llengua anglesa), em deia ben satisfet que deixava escollir als alumnes en quina llengua volien fer les exposicions i que, si les feien en anglès, els apujava la nota un punt, sense adonar-se que estava infravalorant el català i incomplint el projecte lingüístic del centre. Valorem més que els nostres alumnes sàpiguen anglès que no pas la llengua del país? Estem renunciant voluntàriament al català com a llengua útil i necessària i reconeixent-li un paper inferior al d'altres llengües?

Els nostres polítics ens han venut la història de la bondat absoluta del bilingüisme. Aleshores, quins arguments tenim per a exigir l'ús del català? Quina força tenim els professors davant d'alumnes que, fins i tot a la classe de català, es neguen a fer servir la llengua catalana? Com podem lluitar contra la visió cada vegada més freqüent que la llengua catalana és imposada i identitària, mentre que la castellana és la llengua natural i neutra?

Educació està destinant molts recursos a demanar una formació digital al professorat, però és incapaç d'exigir-li una formació sociolingüística. El C2 pot ser important per a la correcció del model de llengua usat pel professorat, però molt més important és la conscienciació, les eines i els recursos necessaris per a poder convèncer la comunitat educativa de la importància que té el coneixement real de la llengua catalana. Tot el professorat dels centres d'ensenyament i els qui fan el màster de secundària haurien d'haver cursat algun dels tallers ULAE (Usos Lingüístics en l'Àmbit Educatiu) que només s'ofereixen a alguns professors d'alguns centres. I una de les tasques principals dels inspectors hauria de ser vetllar perquè el projecte lingüístic de cada centre no sigui paper mullat i es compleixi i s'apliqui adequadament. Cal un canvi absolut de paradigma; només així revertirem la situació.

El català dins i fora de l'aula

Jordi Oriola Folch

Professor de secundària de física i química

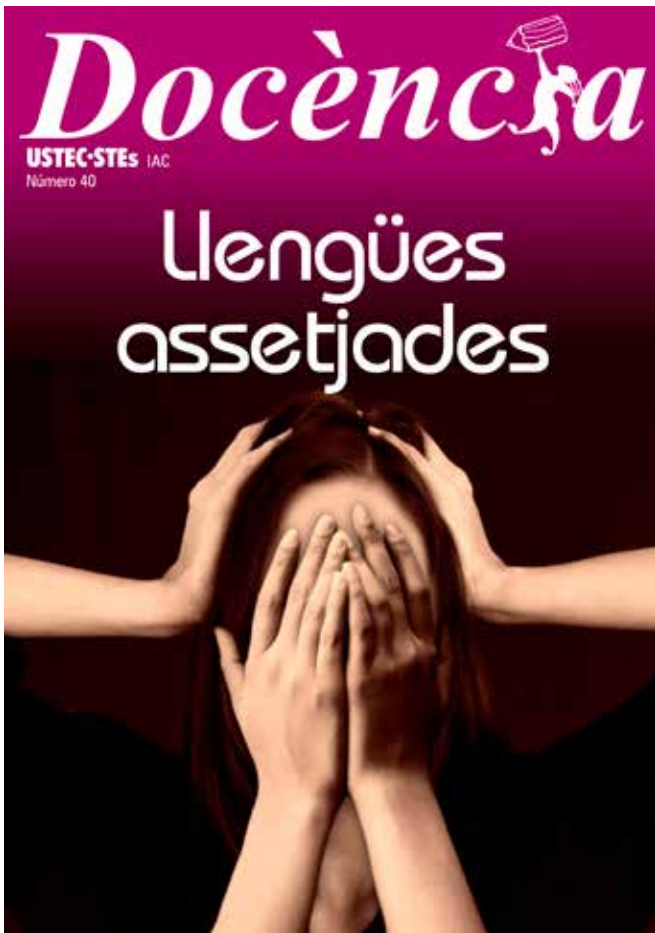
La Judicatura està imposant un 25% de classes en castellà a les escoles on hi ha hagut denúncies. Afecta una trentena d'escoles: 26 aules d'un total de 70.000. El seu objectiu és acabar-ho imposant a tot el sistema educatiu, però una cosa és la llei i una altra el que acaba fent cada professor dins de l'aula. Ho hem comprovat des de l'altra banda: hi ha una llei d'immersió, però força professors no la compleixen.

La immersió lingüística en català, tret de les assignatures de castellà i anglès, aconsegueix un 80% d'ensenyament en català. Aquest sistema és necessari arreu, fins i tot als llocs on es parla més català, perquè sempre hi ha nouvinguts que comencen de zero i que tindran més dificultats per assolir un bon nivell de català que no pas de castellà. A més, com es demostra en les avaluacions, el nivell de castellà és fins i tot superior al d'altres contrades on només aprenen en castellà i, si la immersió s'ha fet bé, el català també hi té un bon nivell. Com que moltes vegades la immersió no es fa prou bé, el nivell general de català és inferior al de castellà. Per això no es pot tolerar que els tribunals forcin una presència del castellà d'un mínim del 25% (que, tenint en compte un 15% d'anglès, deixa el català en un 60% com a màxim). Si amb el 80% ja anem justos, amb un 60% o menys no serà possible que alguns alumnes arribin al mínim de català per desenvolupar-se correctament a escala social.

L'atac a la immersió prové de dues idees que l'òrbita del partit Ciutadans ha anat inoculant: La primera és que el castellà és llengua pròpia de Catalunya. No ho és perquè, com el nom indica, és la llengua de Castella. Però juguen amb l'equívoc que Catalunya forma part de l'Estat espanyol, on el castellà és llengua oficial. I la segona idea és que els nens tenen dret a aprendre en la seva llengua materna. Això tampoc és possible, perquè a Catalunya s'hi parlen més de 300 llengües i, malgrat que no tots podran estudiar en la seva llengua materna, no serà un problema per a ells. La reivindicació sorgeix, altra vegada, de la cooficialitat del castellà, que no implica que hagi de ser llengua vehicular: s'aprèn en català per garantir un alt nivell de català i de castellà, com els resultats certifiquen. Ciutadans vol fer creure que s'està perjudicant l'alumnat castellanoparlant perquè, estudiant en una llengua diferent de la que parlen a casa, tindran més dificultats per aprendre. I justament funciona a l'inrevés! Els resultats demostren que estudiar a l'escola en una llengua minoritzada, com el català, i aprendre-hi també una segona llengua, com el castellà, que es reforçarà al carrer, a internet, a la televisió... garanteix un

cervell flexible amb altes capacitats lingüístiques, que permetrà un molt bon nivell de català, castellà i d'altres llengües. Per això s'arriba a la paradoxa que Catalunya, malgrat la immersió en català, té millor nivell de castellà que altres zones de l'Estat.

Als centres educatius, l'aiguallida immersió actual és a causa del fet que ha davallat la consciència, entre el professorat, de la necessitat de la immersió. Després de la dictadura, els catalanoparlants volien recuperar el català i els castellanoparlants volien que els seus fills tinguessin les mateixes oportunitats que els altres. Amb els anys, el català ha anat recuperant espais públics i això ha portat a pensar que ja s'està a la recta final de la normalització i que, a poc a poc, tothom el sabrà. Malgrat tot, els lingüistes avisaven que la diglòssia, en contacte amb llengües globalitzades com el castellà i el francès, acabaria araconant el català. Però el conjunt de la societat pensàvem que la situació ja estava en vies de solució. I una mica era així, però després dels Jocs del 92, el vector migratori de la globalització, aquest cop d'arreu del món, va modificar la situació

d'un 50% de catalanoparlants i un 50% de castellanoparlant que a poc a poc aprenien el català. En pocs anys, ha passat a ser un 35% de catalanoparlants i un 65% de castellanoparlants o persones que han escollit el castellà per a integrar-se. En certa part, ho hem provocat els catalanoparlants que, amb mentalitat colonitzada, els hem rebut en castellà, com si el català no pogués funcionar com a llengua d'integració en primera instància i quedés circumscrita al gueto dels catalanoparlants. Sense voler, hem transmès als nouvinguts que el català no els faria falta i que el podien ignorar. D'un temps ençà, els missatges d'alarma sobre la supervivència del català ens han fet canviar el xip: hem de mantenir el català amb tothom, i sobretot amb els nouvinguts. La gent ve de fora amb ganes de prosperar i s'adapten al que faci falta per aconseguir-ho. Si els mostrem que aprendre el català és necessari, no dubtaran a fer-ho.

Pel que fa a actuacions concretes als centres educatius, com a professor pots fer molt per tal que els alumnes aprenguin el màxim de català possible: fer les classes en català, usar el català als esquemes, material audiovisual, cerques d'internet, Viquipèdia, etc., interaccionar sempre en català, dins i fora l'aula, encara que els alumnes se't dirigeixin en castellà, explicar-los que els demanaràs que et parlin en català perquè reforcin el català que el tenen més feble que el castellà, sobretot amb aquells alumnes que tendeixen a parlar-te habitualment en castellà... Això és més fàcil d'aplicar si s'explica als alumnes que no podran fer una vida laboral amb totes les possibilitats amb un nivell inferior de català que alumnes d'altres contextos: l'atur entre monolingües castellans és del 20%, mentre que l'atur entre bilingües que dominen prou el català és del 10% i, a més, això no depèn de quina de les dues llengües sigui la inicial, sinó que simplement es compta el domini de totes dues.

Encara serà millor si aquest esforç és de part de tot el claustre. Un petit grup de professors, en el millor dels casos l'equip directiu, pot dinamitzar la conscienciació de la necessitat d'aplicar la immersió lingüística, perquè actualment molts alumnes no surten de l'ensenyament obligatori amb prou nivell de català.

Això passa perquè molts docents fan les classes en castellà o les fan en català, però es passen al castellà a la primera de canvi, amb la qual cosa transmeten la idea que no cal que parlin el català, sinó simplement que l'entenguin, que per a interaccionar, el castellà ja és suficient.

Avui en dia no és tan fàcil aconseguir que els claustres apostin per la immersió: Hi ha professors amb el català com a llengua materna que sí que tiren endavant la immersió. A altres professors amb el castellà com a llengua materna se'ls fa difícil fer les classes en català, sobretot si els alumnes els parlen en castellà, perquè poden pensar: «Caram, no és tan important que jo, en concret, els parli en català. La meua llengua és el castellà, la seva també, i seria molt forçat que els parlés en català. A més, així m'entendrien menys i hi connectaria menys. Parlaré en castellà». Els hauríem de dir que els alumnes els entendran igual en català i, a més, els estaran donant hores de pràctica en la llengua que dominen menys. És important acadèmicament i no es pot deixar tota la feina als professors de català, ha de ser tasca de tot el claustre. Després, hi ha un altre tipus de professors amb el castellà com a llengua materna que han mamat de les idees de Cs, que són nacionalistes espanyols i que han viscut el procés independentista com una amenaça i es volen oposar a la «imposició del catalán». Amb aquests docents és complicat i s'hi hauria de tractar des de l'obligació, com a treballador, de complir la llei educativa de Catalunya que ha decidit que la immersió és necessària per a aprendre les dues llengües oficials a Catalunya.

Sigui com sigui, només la independència de Catalunya pot fer que la immersió estigui exempta d'amenaques. Avui en dia aquestes amenaces legals hi són i no podem aturar-les legalment des dels centres escolars. En canvi, tenim molt a recórrer en el dia a dia de l'aprenentatge dels alumnes per reforçar una immersió que, fins i tot abans de les sentències, no s'estava fent prou bé, i hem de fer això per al bé acadèmic dels nostres alumnes, de tots ells. També com a ciutadans podem fer-hi molt, mantenint el català a l'espai públic amb tothom, perquè això també reforçarà el català dins de l'aula, ja que als centres escolars s'hi reflecteix el que es viu a la societat.

Què podem fer, des dels centres educatius, pel català?

Alba Ferran Bagur

Professora de català de l'Institut Consell de Cent (Barcelona) i correctora lingüística d'USTEC·STEs (IAC)

És cert que des dels centres educatius no podem influenciar tota la societat, però com a professionals de l'educació podem contribuir, encara que sigui mínimament, a augmentar l'ús del català als nostres centres. És difícil convèncer una companya que sempre s'adreça a l'alumnat (i a tothom) en castellà que canviï aquest costum, però això no ens ha de tirar enrere. La insistència acaba donant fruits. A poc a poc, companys que mai s'adreçaven en català a l'alumnat veig que ho comencen a fer. No serà un canvi d'un dia per l'altre, però de mica en mica s'omple la pica.

Al meu institut ja fa anys que advertim de la davallada en l'ús del català, tant per part de l'alumnat com del professorat. Els motius són molts i variats, però el resultat és el mateix: el castellà s'empra més que el català en un centre on ni l'un ni l'altre és la llengua materna de l'alumnat. El professorat sí que moltes vegades es veu influenciat per la llengua materna, però a vegades una mica de reflexió provoca el canvi. És aquí on podem incidir. Des que vam crear la comissió ULAE (Usos lingüístics en l'àmbit educatiu) al meu institut, a cada claustre repetim la importància d'utilitzar el català al centre.

No us penseu, però, que la formació ULAE és la salvació. Sí que el Departament se'n vanagloria a tort i a dret, però a nosaltres ens va deixar amb un regust d'impotència: una formació que no va aportar gran cosa i les instruccions que havíem de fer de bassa d'oli, que ni inspecció ni ningú pot obligar el professorat a impartir l'ensenyament en català —i encara menys a relacionar-se en la nostra llengua—. També se'ns van oferir unes activitats molt *xules* que mai hem arribat a dur a terme, sembla que per un tema de pressupostos. A més, aquest

any acabàvem —per fi!— la famosa formació i ens en volien oferir una de nova, aquesta vegada sobre com tenir en compte els diferents nivells lingüístics dins l'aula a l'hora de fer situacions d'aprenentatge. Quan ens hi vam negar, adduint que just estem fent formació interna sobre situacions d'aprenentatge i volem anar pas a pas i que com a ULAE encara tenim molt a fer, ens van indicar que si no la fèiem, no ens podrien ajudar... I ara us explicaré tot el que hem fet, sense l'ajuda del Departament, i que és fàcilment reproduïble a altres centres:

- A banda de recordar a cada claustre la importància de dirigir-nos en català entre nosaltres i amb l'alumnat, perquè és l'únic entorn on l'alumnat pot aprendre la nostra llengua i no permetre-ho és restar-li oportunitats, hem redactat una carta de benvinguda per als nous docents explicant-ho. Quan arriba una nova professora o professor, ens presentem i li ho expliquem també en persona.

- Hem creat un document, «No t'equivoquis!», que recull les deu errades més comunes entre l'alumnat del nostre centre. L'hem imprès, juntament amb el recull dels 15 accents diacrítics vigents, i els hem penjat tots dos al suro de cada una de les classes.

- Vam configurar tots els ordinadors del centre en català per defecte, però una nova actualització del Departament acaba d'engegar la feina a rodar. Ara tenim uns ordinadors més segurs, però que ens reben en castellà i sembla difícil canviar-ho.

- Hem recordat al professorat que, ja que ens fan exposar tot el que fem d'extraordinari a les xarxes socials (perquè l'educació està mercantilitzada i volem vendre l'institut a les potencials famílies del barri), que demanem a l'alumnat que redacti en català el text breu que explica cada una d'aquestes notícies. Excursions i sortides, tallers, esdeveniments especials... A més, sempre demanem als talleristes i personal extern del centre que si fa activitats amb l'alumnat, s'hi adreci en català. No pot ser que el català sigui la llengua de l'educació i que en fer activitats lúdiques, ens passem al castellà.

- Hem canviat les sintonies que sonen per anunciar el canvi d'hora i assignatura. Ara reproduïm música en català. Una manera fàcil i senzilla de fer que soni més la nostra llengua i, alhora, promocionar la música del país. Intentem incorporar-hi diferents varietats dialectals per enriquir-ho encara més.

- Hem implantat un «Racó del català». Cada mes hi exposem una dita o frase feta, una recomanació (sèrie, grup musical, activitat...), una notícia lligada a la llengua i una endevinalla.

- Hem engegat el treball amb parelles lingüístiques. Sota el lema «Quan parles fas màgia», alumnat voluntari de 4t d'ESO ajuda l'alumnat de l'aula d'acollida a perdre la por a expressar-se oralment en català.

- Hem ajudat la comissió de biblioteca amb diferents tasques. Considerem la biblioteca escolar com a eina imprescindible als centres. Entre d'altres, la biblioteca té un club de lectura amb obres en català.

I aquí no acaba tot. També estem parlant amb exalumnes del centre, que ara estudien a la universitat i ens comenten que allà es relacionen i aprenen en català, per tal que vinguin a fer alguna xerrada sobre el tema amb l'alumnat de l'institut. Així mateix, estem preparant la jornada de Sant Jordi, on el català ha de ser protagonista. També es pot fer una revista o canal de ràdio del centre en català...

Les possibilitats són moltes, però cal temps i dedicació. És per això que agraeixo a l'equip directiu aquesta aposta pel català que es tradueix en una hora setmanal de dedicació a la comissió. Sense aquesta hora tota la feina feta no seria possible. Necessitem docents conscienciats pel català i direccions compromeses per la llengua.

Ahir, avui i demà, l'escola en català!

AFILIA'T

LA NOSTRA
FORÇA
ÉS LA TEVA
PARTICIPACIÓ

Barcelona	93 302 76 06
Girona	972 20 20 34
Lleida	973 26 30 32
Tarragona	977 23 52 63
Tortosa	977 51 10 46
Manresa	938 78 88 11

barcelona@sindicat.net
girona@sindicat.net
lleida@sindicat.net
tarragona@sindicat.net
tortosa@sindicat.net

www.facebook.com/groups/ustecstes/

@USTECSTEs

USTEC·STEs
IAC

